

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Öğretim Programı, Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi*

Mehmet AKPINAR** , Ali Sinan BİLGİLİ***

Öz: Bilimde, teknolojide ve sosyal yaşantıda meydana gelen değişimlere paralel olarak, öğretim programlarının da çağın gereklerini karşılamaya yönelik değişimlerin düzenlenip uygulamaya koyulması önemli bir zorunluluktur. Bu araştırmada, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın (6.sınıf) kazanım, beceri ve kavram ilişkisinin yansıtılma düzeylerini uzman görüşlerine ortaya koymak, böylece yeni programlara ışık tutmak amaçlanmıştır. Çalışmada dört farklı üniversitede görev yapan 10 alan uzmanı akademisyenin görüşleri alınmıştır. Alan uzmanlarından 6.sınıf öğretim programında yer alan tüm ünitelere ait kazanım, beceri ve kavram ilişkilerini belirlemeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda alan uzmanlarının kazanım, beceri ve kavram ilişkisine yönelik görüşlerinin genel olarak; 2005 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar ile beceriler ve ünitelerde öne çıkartılan kavramlar arasında beklenen uyum sağlanamadığı anlaşılmıştır. Sonuçlardan hareketle, program ile ilgili yapılacak düzenlemelerde öğretmen ve paydaşlarının görüşleri alınarak yanlış anlaşılabilir veya eksik görülen konular yeniden ele alınmalı, eksiklikler giderilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretim Programı, Kazanım, Beceri, Kavram.

---

*Bu çalışma, "İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretim programı, uygulanması ve seviye belirleme sınavı ile ilişkisinin incelenmesi" konulu doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, makpinar66@yahoo.com Orcid No: 0000-0002-9216-5771.

*** Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Email: sbilgili@atauni.edu.tr,

Social Studies 6th Grade Curriculum, Objective, Skill and Concept Relation

Abstract: Parallel to the changes in science, technology and social life, it is an important necessity to organize and implement changes in teaching programs to meet the requirements of the era. In this study, it was aimed to reveal the reflection levels of objective, skill and concept relation of 2005 Social Studies Curriculum (6th grade) by expert opinions, so as to shed light on new programs. Opinions were received from 10 field expert academicians who worked at four different universities in the study. Field experts were required to determine the objective, skill and concept relations of all units in the 6th grade curriculum. Based on the study, it has been understood that the views of field experts on objective, skill and concept relation do not generally align with the objectives and skills in the 6th grade 2005 Social Studies Curriculum and the concepts highlighted in the units as expected. Based on the results obtained from the findings, it is suggested that in the regulations related to the curriculum by taking into account the views of teachers and stakeholders misunderstandings and deficiencies should be reconsidered and solved

Key Words: Social Studies, Curriculum, Objective, Skill, Concept.

Giriş

Eğitimin kalitesini artırmanın en önemli unsurlarından biri de hiç şüphesiz öğretim programlarını yeni gelişmeler doğrultusunda iyileştirmek ya da değiştirmektir (Metin, 2010). Bilim ve teknolojideki değişimlerin öğretim programlarına yansıtılması, çağın gerekleriyle donatılmış öğrenciler yetiştirilmesi açısından son derece önemlidir. Bireyin uluslararası rekabette başarılı olabilmesi için çağın gelişmelerine uygun donanımlara sahip olması gerekir. Çünkü gelişen dünyamızda çeşitli meslek gruplarının ve iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verecek kişilerin, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, sahip oldukları bilgileri daha etkili kullanabilen, sözlü ve yazılı becerileri iyi kullanabilen, öz değerlendirmesini

yapabilen, öz yeterlilikleri yüksek bireyler olması arzulanmaktadır (Dochy, 2001). Geleneksel eğitim anlayışları bunlara cevap verebilecek yeterlilikte olmadığından eğitimde yeni anlayış ve arayışlar ortaya çıkmış, eğitim programlarında yenileme ve geliştirme çalışmaları yoğun bir şekilde yürütülmüştür. Bu çalışmalar, 1997 yılında zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkartılmasıyla hız kazanmış ve 2005 yılında ilköğretim birinci kademesinde; 2006-2008 yılları arasında ise kademeli olarak ilköğretim ikinci kademesini de içine alan programlar yürürlüğe konmuştur. Son olarak da 4+4+4 düzenlemesine uygun olarak 2018 yılında öğretim programları revize edilerek uygulamaya konulmuştur.

Programının başarılı ve etkin uygulanabilmesi, uygulayıcı durumunda olan yönetici, öğretmenler ve programın uygulanmasında en fazla etkilenen öğrenci ve velilerin programın kendilerine yüklediği görevleri doğru algılamaları ve uygulamalarıyla mümkündür. Programın özellikle öne sürdüğü alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini (Kaya, 2003) ve programın temel mantığının kavranması ve uygulanması istenmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin bu değişiklikleri takip etmesi, eksikliklerini belirleyip gidermesi gerekir. Öğretmenlerin programı tam olarak uygulayabilmeleri için bu konuda gerekli ve yeterli bilgilere sahip olmaları gerekmektedir. İş başında deneme-yanılma yoluyla ve diğer öğretmenlerin deneyimlerinden esinlenerek yapılacak çalışmalar, programın beklediği şekilde uygulanmasına olanak sağlamadığı gibi, bazen yanlış işlerin yapılmasına da yol açabilmektedir (Metin, 2010). Bu durumda öğretmenlerin programla ilgili eksiklerinin tespit edilmesi, profesyonel kişi ya da kurumlar tarafından sorunun giderilmesini gerektirmektedir. Zira öğretmenlerin sınıflardaki uygulamalarında yeni programla ilgili eksiklikler ya da tereddütler yaşandığını göstermektedir (Karakuş ve Kösa, 2009; Metin ve Özmen, 2009; Metin, 2010; Şenel, 2008).

Programlar bilgi, beceri ve değerleri birbirine paralel olarak verip bir bütün olarak kazandırmayı amaçlamaktadır. Yeni öğretim programlarının hazırlandığı döneme kadar, bilginin kazandırılması yaşam ve okulun temel amacı olarak görülmüştür. Eğitim sistemimizde “bilgi olguları, kavramları, ilkeleri ve süreçleri ezberlemek” olarak görülmektedir (MEB, 2006). Bu haliyle eğitim ezberci bir yaklaşıma kaymaktadır. Ezber genelde kalıcılığı kısa süreli bilgiyi ifade etmektedir.

Bilginin içselleştirilmesi davranış şekline dönüştürülebilmesi ancak bir süreç içinde becerilerin kazandırılmasıyla mümkün olabilmektedir. Çünkü beceri gelişimi araştırma, planlama, uygulama, kontrol etme ve düzeltme adımlarını gerektiren bir öğrenme sürecidir. Burada herkesin öğrenme ve derinleşme süreçleri farklı olabilir. Bilgiyi öğrenmenin önemi göz ardı edilmekle birlikte, öğrenci bilgiyi problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi alanlarda kullanabilmelidir.

Yüzyılı aşkın tarihiyle psikoloji biliminin varlığına karşı, beceri eğitiminin düzenli bir program dâhilinde bireylerin gelişim ve öğrenmelerine göre sistemli olarak kazandırılması çalışmaları 2000’li yıllardan sonraki öğrenim programlarında yer almaya başlamıştır. Oysaki eğitimde becerilerin daha anlamlı ve hızlı kazandırılmasının, bireysel ve toplumsal yeterliliklerin kolaylaştırmasının mümkün olduğu, yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir (Yüksel, 1999). Eğitim sürecinde bireye kazandırılacak beceriler, yeni durumlara ve değişikliklere uyum sağlamada, arkadaşlık ilişkilerinde, aile içi ilişkilerde, kendine güven, korku, kaygı, sorumluluk alabilme konularında, kendi duygularını ifade etmede, başkalarını daha iyi anlayabilmede ve problem çözmede daha sağlıklı kararlar verebilme yeteneklerini geliştirecektir.

Ülgen’e göre “Kavram, insan zihninde anlamlı hale gelen farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi” yapısıdır (Ülgen, 2001, s. 126).

Kavramların öğrenciler tarafından doğru algılanabilmesi için bireyin kavramlar arası ilişkilendirmeyi oluşturacak ön yeterliliklerinin olması gerekir (Demirel, 2000, s. 73). Kavramlar aracılığıyla bireyler düşüncelerini şekillendirip ifade ederler. (Senemoğlu, 1998). Bunun yanında kavramlar, “benzer bilgi parçacıklarını birleştirerek ve organize ederek, bir kategori halinde belleğimize yerleştirmemizi sağlamaktadır” (Doğanay, 2002, s. 238). “İnsan zihninde eğer gruplandırma veya sınıflamalarla oluşturulan kavramlar olmasaydı, algılanan veya farkına varılan her şey ayrı bir birim olarak zihinleri işgal edecek ve karmaşaya neden olacaktır” (Ayas, 2006).

Bilginin hızla artması, ihtiyaç duyulan bilginin çeşitlenmesi ve değişmesi, yeni bilgilere ihtiyaç duyulması, eğitim öğretim sürecinde tüm bilgilerin öğretilmesini imkânsız hale getirmektedir. Bundan dolayı öğrencilere temel kavramlar ve bilgi edinme yollarını kazandırılacak şekilde eğitim süreçleri planlanmalıdır (Akdeniz, Bektaş ve Yiğit, 2000).

Sosyal bilgiler öğretim programında sosyal bilgiler dersinde öğrenilmesi gereken kavramlar genel hatlarıyla ortaya konulmuş ve bu kavramların hangi düzeyde kazandırılacağına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Sosyal bilgiler programında psikoloji, antropoloji, coğrafya, ekonomi, siyaset bilimi, sosyoloji ve tarihle ilgili olarak toplam 160 kavramın yer aldığı belirtilmektedir (Bilgili, 2016). Ancak kavramların programın temel öğelerinden olan kazanım ve becerilerle nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna veya ilişkilendirilmesine yönelik bir düzenlemenin program içerisinde yer almadığı açıktır. Her ne kadar ders kitaplarında kavramlar ünitelere göre dağıtılmışsa da bunun nasıl ve hangi düzeyde kazanım ve becerilerle ilişkili olabileceğine yönelik literatürde çalışmalara rastlanmamıştır. Buna ilaveten, disiplinlerarası bir anlayışı esas alan sosyal bilgiler, sonraki öğrenmelere temel teşkil etmesi bakımından, çok ve çeşitli sayıda kavramın öğretimini öngörmekte ve önemsemektedir. Bu bağlamda kavramların kazanım ve becerilerle ilişkisini

somutlaştırmak, program uygulayıcıları için büyük bir kolaylığa neden olabileceği gibi, ölçme-değerlendirme sürecinin daha kolay ve sağlıklı yürütülmesine de olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanım, beceri ve kavram ilişkisine yönelik detaylı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, uzman görüşlerine göre, öğretim programı, kazanım, beceri ve kavramları arasındaki ilişkileri belirlemektir.

Yöntem

Çalışma, araştırılan konuyu bütün yönleriyle ortaya koymayı amaçladığından dolayı doğası itibarı ile betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırma bilginin anlaşılması ve geliştirilmesine önemli etkileri vardır (Balcı, 2007, s.18). Betimsel araştırmalarda, araştırılan konuya dışarıdan herhangi bir müdahale yapılmadan, mevcut durum bütün yönleri ile ortaya konulmaya çalışılır. Araştırmacı araştırılan konuyu etkileyecek veya değiştirecek etkinliklerden kaçınır (Çepni, 2010, s. 33; Karasar, 1999, s.77).

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf öğretim programının kazanımlara ait beceri ve kavram ilişkisinin belirlenmesi için dört farklı üniversitede görev yapan 10 alan uzmanı öğretim elemanlarıdır. Alan uzmanlarından 6.sınıf öğretim programında yer alan tüm ünitelere ait kazanım, beceri ve kavram ilişkilerini belirlemeleri istenmiştir. Bu amaçla her kazanıma ait beceri ve kavramlardan ilgili olanları oluşturulan iki boyutlu çizelge üzerinde göstermeleri istenmiştir. Buna bağlı olarak tüm alan uzmanlarının ortak görüşleri dikkate alınarak tek bir çizelge üzerinde frekanslanarak tabloleştirilmiştir. Aşağıdaki çizelgede ünitelere ait kazanım sayıları ile bu kazanımlara ilişkin olduğu düşünülen beceri ve kavram sayıları gösterilmiştir.

Üniteler	Kazanım (f)	Beceri ve göstergeleri (f)	Kavramlar (f)
1.Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	7	12 (0)	34
2.Yeryüzünde Yaşam	7	3 (3)	24

3.İpek Yolunda Türkler	9	8 (0)	34
4.Ülkemizin Kaynakları	6	7 (0)	35
5.Ülkemiz ve Dünya	5	2 (23)	32
6.Demokrasinin Serüveni	5	7 (0)	42
7.Elektronik Yüzyıl	5	4 (0)	31

Çizelgede görüldüğü gibi, 7 ünite de 44 kazanıma ait 43 beceri ve bu becerilere ait 26 gösterge ile toplamda 69 beceri, 232 kavram bulunmaktadır. Alan uzmanları her ünite deki kazanımları beceri veya becerilere ait göstergeler ve kavramlarla ilişkilendirmişlerdir. Bu kapsamda alan uzmanları aynı kazanım için birden çok beceri ile kavramı ilişkilendirebilmişlerdir. Yapılan tüm ilişkilendirmeler frekanslandırılmıştır.

Bulgular

Öğretim Programı, Kazanım, Beceri ve Kavramlar Arasındaki İlişkilere İlişkin

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “öğretim programının kazanım, beceri ve ünite kavramları arasındaki ilişkinin” belirlenmesine yönelik verilere yer verilmiştir. Bu amaca ilişkin olarak, her bir ünite için kazanımlar, beceriler ve alt beceriler ile ünite de verilmesi öngörülen kavramlar ve doğrudan kazandırılması istenilen beceri tablolaştırılmıştır. Bu tablo uzmanlara yöneltilerek kazanım, beceri ve kavramlar arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri sorulmuştur. Alan uzmanından kazanımlar ile alt beceriler ve ünite kavramları arasında nasıl bir ilişki olabileceğine yönelik alınan görüşlerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM	
A. Kazanımlar	B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder. 2. Olgu ve görüşü ayırt eder.	Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama) Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanım ile ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz. Kazanımlar Sıra No: 1 2 3 4 5 6

3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.	1. Bir kanıtı kullanma ya da referansa dayanma	10	10	3	2
4. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.	2. Sebep-sonuç ilişkisini belirleme	2	4	7	
5. Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısı fark eder.	3. İlkeleri türetme		4	4	
6. Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.	4. Genelleme yapma		3		
	5. Farklı bakış açılarını açıklama	2	3		
	6. Kararları sorgulama		9	1	
	7. Sınıflama yapma		9		
	8. Değerlendirme (ölçüt belirleme)	1	6		
	9. Karşılaştırma yapma	2	2		
	10. İlgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme	2	2		
	11. Kalıp yargıları fark etme	2	7		
	12. Çıkarımda bulunma		3	5	

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile işaretleyiniz.

Kazanımlar	1	2	3	4	5	6	Kazanımlar Sıra	1	2	3	4	5	6
Afet	5						İletişim	3					
Aile	2				2		Kamuoyu	2			4		
Birey				3	4		Kanıt	2	3	7		1	
Değer	2				5	3	Katılım			1	2		
Değişim	1	2			1	1	Kronoloji			2	1	4	
Duygu	1	3			1	2	Kurum		3				
Düşünce		1			4	6	Millet						
Egemenlik		1		1		1	Milli kültür					3	1
Estetik		1					Olgu		10	4			
Etkileşim	4		2	2			Sivil toplum				1	3	
Vatandaş	1			4	7	4	Sosyal bilim	4	2	4		3	10
Gelenek						2	Özgürlük		2		10		
Genelleme	3	2	4	2			Sözleşme				2		
Görüş	1	9		2		2	Hak			2	8	4	
Grup		2					Varsayım		2	4			
Bilim		3	7			3	Telif ve Patent		1				
Dayanışma					1		Rol	1			1		

Öğrenme alanı “Birey ve Toplum” olan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” ünitesi 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinin birinci ünitesidir. Üniteyle ilgili 6 kazanım,12 beceri bir doğrudan verilecek beceri belirlenmiştir (MEB, 2006). Ders kitapları ve öğretim programlarında ünite ile ilgili olabilecek kavramlar yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde kazanımlar ile beceriler arasında en güçlü ilişki 1. becerinin 1 ve 3. kazanımla 6, 7. becerilerin ise 3. kazanımla ilişkisinin olduğu görülmektedir. Beceriler ile en az ilişkili olan kazanım ise 6. kazanımdır.

Tablo incelendiğinde millet kavramı hiçbir kazanımla ilişkilendirilememişken, estetik, dayanışma, telif ve patent ve rol kavramlarının kazanımlarla ilişkililiğine vurgunun çok düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Yeryüzünde Yaşam Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: 2.YERYÜZÜNDE YAŞAM							
A. Kazanımlar				B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik			
Bu ünite ile öğrenciler;				Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)			
1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.				Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz.			
2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.				Kazanımlar Sıra No: 1 2 3 4 5 6 7			
3. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.				1. Uzay ilişkilerini görebilme:			
4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.				a. Bir cismin uzayda ya da bir şeklin kâğıt üzerindeki biçimini, zihninde canlandırma			
5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılımında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.				b. Bir şekli üç boyutlu görebilme			
6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.				c. Bir alanı, krokiyi, sokağı veya binayı zihninde canlandırabilme			
7. Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.				2. Harita, plan, kroki, grafik, diyagram çizme ve yorumlama			
				3. Küre kullanma			

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile işaretleyiniz.

		Kazanımlar Sıra									Kazanımlar							
		1	2	3	4	5	6	7			1	2	3	4	5	6	7	
Kavramlar	Afet			4					Kavramlar	Kaynak							4	
	Beşeri ortam				3		3	66		Kıta	2	5	2		2			
	Bölge	4	3			3		3		Nüfus			4				3	
	Coğrafi konum	3	9	2	5	4		5		Ölçek	8	3	3		4			
	Çağ									Ticaret							3	6
	Çevre									Ürün							2	5
	Çevre kirliliği			1						Yerleşme			1	2		4	6	
	Değer									Yön	2	3			3			
	Doğal kaynaklar			2				3		Yüzyıl			1					
	Doğal ortam	2		4	3	3				Uygarlık							5	6

Göç	2	Tüketim	4
İklim	2 8 8 9	Pazar	4

“İnsanlar, Yerler ve Çevreler “öğrenme alanına ait olan 2. Ünite “Yeryüzünde Yaşam” ünitesine ait öğretim programlarında (MEB, 2006) yedi kazanım yer almaktadır” 10 alan uzmanının görüşlerinden elde edilen veriler ışığında kazanım, beceri ve kavram ilişkisini irdelediğimizde; 1. kazanımı alan uzmanlarının %70’i kazanımı 1c becerisiyle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. %60’i 1a becerisiyle ilişkili bulmuştur. Alan uzmanlarının %50’si 2. beceri %10’u 1. beceri b bendi becerisiyle ilişkilendirmiştir. Verilere baktığımızda 3., 6. ve 7. kazanım ile hiçbir alt becerinin ilişkilendirilemediği görülmektedir. Çağ, çevre, değer gibi kavramların hiçbir kazanım ile ilişkili olduğu görülmemiştir. Kavramların en yoğun ilişkili olduğu kazanımlar ise 3 ve 7. kazanımlar olarak görülmektedir.

Tablo 3. İpek Yolunda Türkler Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: 3 İPEK YOLUNDA TÜRKLER	
A. Kazanımlar	B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik
Bu ünite ile öğrenciler;	Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)
1. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz.
2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	Kazanımlar Sıra No:
3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri’ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin önemini ve görevlerini kavrar.	1 2 3 4 5 6 7 8 9
4. İpek Yolu’nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.	1.Sorunun farkına varma 3 2 4 4
5. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet’in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.	2.Sorunu tespit edebilme ve tanıma 2 3 1
6. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.	3.Sorunun çözümü için hipotez ileri sürme
7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda	4.Sorunun çözümü için veri toplama, düzenleme ve değerlendirme 2 2 5 3
	5. Hipotezi test etme 1
	6.Çözüm yollarını öğrenme

bulunur.	7.Çözüm yollarından uygun olanına karar verip uygulamaya koyma									3
8. Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	8.Çözümü değerlendirme	1	2	3	3	3	3			3
9. Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını kanıtlar gösterir.										

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile işaretleyiniz.

Kazanım lar Sıra No:	Kazanım lar Sıra No:									Kazanım lar Sıra No:	Kazanım lar Sıra No:								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Çevre	6									Kültürel	5	4				5	6	5	
Dayanış		4								Kültürel	2								
Değer			5		3	3		2	4	Medya									
Değişim			4			6		5		Milli	6						3	3	5
Dil	4									Ortak	3	3	2	3		2	1		6
Doğal		3								Pazar	2			6					
Din					9	6				Ticaret	2			6					
Düşünc							4	2	2	Tören		2	4		1			2	
Ekonom	4			6						Turizm									
Ekonomik faaliyet	5				6					Ulaşım									
Gelenek	5	5		2			2	3	5		2	2		4					
İhracat										Uygarlık					2		4		
Kaynak			1							Gaza			4		4	3			
Kültür	6	5		4	2	3	7	6	6	İskan	1			1					
Coğrafi		6								Keşif									
Fetih			2	1						Kut	4				3		1		
İklim	3	4								Fetih				3	2	4			
										Devlet							4		5

“Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait olan “İpek Yolunda Türkler” ünitesine ait 9 kazanım ve 8 beceri bulunmaktadır. Örnekleme yer alan uzman görüşlerine göre

Bu tablo incelendiğinde 3 ve 6. becerinin hiçbir kazanımla ilişkilendirilemediği görülmektedir. Aynı şekilde keşif ve medya kavramlarının da ünite kazanımları ile ilişkili görülmemektedir.

Tablo 4. Ülkemizin Kaynakları Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: 4 ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI

A. Kazanımlar	B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik
Bu ünite sonunda öğrenciler;	Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)
1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.	Yönerge: Yanda üniteyle ilgili verilen kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri/becerileri (X) ile işaretleyiniz.
2. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.	Kazanımlar Sıra No:
3. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.	1. Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma
4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.	2. Çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimcileri tanıma
5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.	3. Kişilerin ekonomi içinde, çalışan ve tüketicisi olarak oynadıkları rolleri keşfetme
6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	4. Eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü anlama
	5. Ekonominin temel kavramlarını edinme
	6. Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme
	7. Girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Üniteyle ilgili verilen kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram/ kavramları (X) ile işaretleyiniz.

Kazanımlar Sıra No:	1	2	3	4	5	6	Kazanımlar Sıra No:	1	2	3	4	5	6
Bölge		2	3				Teknoloji					2	
Bütçe	1	1	3				Kaynak	7	4	2	4		
Çevre		2	1				Meslek					4	9
Çevre kirliliği				3			Sermaye	2	6				
Değer							Sorumluluk			5	3		
Devlet				4			Tasarruf		2		7		
Doğal Kaynaklar	7	2		6			Ticaret	3	7				
Doğal ortam		1	2				Turizm						
Ekonomi	9	3	4	4	5		Tüketim		2	2	2		
Ekonomik faaliyet	7			3	2		Ulaşım	2					
Enerji			3	2			Üretim	5	4	2			
Emek		2	1	3	2		Ürün	5	4				
Girişimci	2				2		Vergi			8			
İhracat	3	3					Yatırım		8	5			
İsraf		1		7			Sanayi	4			2	4	
İşsizlik				2			Afet						
İthalat	3	3					Yön						
İşsizlik		2				3							

“Ülkemizin Kaynakları” ünitesi “Üretim Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı ile ilgilidir. Ünite 6 kazanım ve 7 beceriden oluşmuştur.

Verilere göre, teknoloji, değer ve turizm kavramları hiçbir kazanımla ilişkili görülmemiştir. Ayrıca kavramların en çok “Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar” kazanımıyla ilişkili olduğu, en az ise “İlgi

duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır” kazanımı ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Ülkemiz ve Dünya Ünitelerine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: 5 ÜLKEMİZ VE DÜNYA					
A. Kazanımlar	B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik				
Bu ünite ile öğrenciler;	Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)				
1. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılımının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz.				
2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.	Kazanımlar Sıra No:				
3. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.	1. Okuduğunu Anlama				
4. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.	a. Ana fikri çıkarmak için okuma				
5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.	b. Ana fikri bulmak için bölüm ve konu başlıklarını kullanma				
	c. Çalışılan konu ile ilgili paragrafları seçme				
	d. Okuduğunu yorumlama				
	e. İlgili terim ve kelimenin anlamını bulmak için sözlük, kelime listesi oluşturma				
	f. Kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanma				
	g. Artan sosyal bilimler kavramlarını tanıma ve anlama				
	h. Olgu ve fikirleri ayırma, propagandayı tanıma				
	i. Yazarın yargısını tanıma				
	j. Metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma				
	k. Değişik amaçlar için okuma (analitik okuma, eleştirel okuma, soru cevaplamak ve fikir oluşturmak için okuma...)				
	l. Değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi...)				
	m. Anlamı zenginleştirmek için edebî metinleri inceleme (tarihî roman, hikâye...)				
	2. Bilgiyi Bulma, Kullanılabilir Biçimde Planlama ve Yazma				
	a. Kütüphane kullanma (bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu)				
	b. Özel referans kaynaklarına ulaşma (almanak, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikro fişler, dergiler...)				
	c. Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma (gazete, dergi, televizyon,				
	d. Kitabın farklı bölümlerini kullanma (dizin, içindekiler...)				
	e. Anahtar sözcükleri, ciltlerdeki rakam ve harfleri, indeks ve referansları kullanma				
	f. Bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik...)				
	g. Uygun bilgi kaynağı kullanma				
	h. Kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları)				
	i. Kullanılabilir biçimlerde bilgiyi planlama ve yazma (Konunun ana fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, dipnot, italik kullanma, bilgi için dinleme, yönergeyi kullanma, rapor yazma)				
	j. Yararlandığı kaynakları “Kaynakça”da titizlikle gösterme.				
C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)	Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile				

işaretleyiniz.

Kazanımlar Sıra No:						Kazanımlar Sıra No:							
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5		
Kavramlar	Çevre	4			6	Kavramlar	Kültür		2	5		6	
	Bağımsızlık		3	4			Kültürel öge		3	5		5	
	Dayanışma		3	5	8		3	Küresel sorun			3	7	
	Değer						Medya						3
	Değişim						Milli kültür				5		
	Dil				3		Ortak miras			4	6		3
	Doğal kaynaklar	3	5				Pazar		2	6	5		
	Barış		5	5			Coğrafi konum		6	3	3		
	Din		3	3			Ticaret		4	7	4		
	Düşünce			3			Tören						
	Ekonomi		4	4			Turizm				3		4
	Ekonomik faaliyet	6	6	4			Ulaşım		2	3			
	Gelenek			3			Uygarlık				5		
	İhracat		5	5			Doğal afet						9
Kaynak	5	6	3		Çevre kirliliği						8		
Bölge	4		3		6	Millet		2		4			

“Ülkemiz ve Dünya” ünitesi” Küresel Bağlantılar “öğrenme alanı ile ilgilidir.

Ünitenin 5 kazanımı 2 Alt beceri ve bu alt becerilerde 23 alt başlıklardan oluşmuştur.

Tablo 6. Demokrasinin Serüveni Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE: 6 DEMOKRASİNİN SERÜVENİ																	
A. Kazanımlar						B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik											
Bu ünite sonunda öğrenciler;						Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)											
1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.						Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz.											
2. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.						Kazanımlar Sıra No:											
3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.						Alt Beceriler											
4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.												1.Kendisini ve yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma					
												2.Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma					
												3. Bireyler, gruplar ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için bireyler, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki ilişkiyi tanıma					
						4. Farklı grup ve durumların dinamiklerine uyma											

5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.	5. Sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleme	4	4
	6. Yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma	6	4
	7. Lider ya da izleyen olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme	5	

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile işaretleyiniz.

	Kazanımlar Sıra No:						Kazanımlar Sıra No:				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Kavramlar	Anayasa	3	4	6	3		Meşrutiyet	9	2		
	Bildirge(Beyanname)	2	4	3	8		Millet	6			
	Birey			8	5		Milli Egemenlik	7	4		
	Cumhuriyet	6	4		3		Milli kültür	3			
	Dayanışma						Oligarşi	8	4		
	Değer						Sivil toplum kuruluşu	3	4	5	
	Değişim		6		4	3	Sorumluluk			3	
	Düşünce		3	5	4	4	Sözleşme			4	
	Egemenlik	6	6	4			Telif ve patent				
	Etkileşim						Varsayım				
	Gelenek		4				Yürütme	4	5	5	
	Demokrasi	9	6	7	3		Yargı	2	4	4	
	Görüş			4			Yasa	5	4	6	
	Grup						Yasama	5	4	6	
	Kanıt						Kamuoyu		4		
	Katılım	4	6	6			Kurultay	5	3		
	Kaynak						Kişilik			5	
	Kurum						Monarşi	7			
	Laiklik	5		3			Saltanat	8			
Hoşgörü	3	3	4	4		Devlet	3	4			
Teokrasi	8	3				Seçim	6	4	4		

“Demokrasinin Serüveni Ünitesi” “Güç Yönetim ve Toplum” Öğrenme alanına aittir.

Bu ünite ile ilgili 5 kazanım ve 7 beceri vardır.

Tablo incelendiğinde en güçlü ilişkinin 3. kazanım ile 6. beceri arasında olduğunu görmekteyiz. 4. Beceri ise hiçbir kazanımla ilişkilendirilememiştir. 3. kazanım farklı becerilerle ilişkisi en fazla olanıdır.

Tablo 7. Elektronik Yüzyıl Ünitesine Yönelik Kazanım, Beceri ve Kavram İlişkisi

ÜNİTE 7: ELEKTRONİK YÜZYIL	
A. Kazanımlar	B. Doğrudan Verilecek Beceri/ Bilimsellik
Bu ünite ile öğrenciler;	Kazanım Beceri İlişkisi (Kodlama)
1. Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına	Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanımla ilgili olduğunu düşündüğünüz alt beceri ya da

- etkisine örnekler verir.
2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.
  3. Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.
  4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
  5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.

becerileri bulup (X) ile işaretleyiniz.

Alt Beceriler	Kazanımlar Sıra No:				
	1	2	3	4	5
1. Esnek ve orijinal olma	3	8			
2. İmgeleme	3	2			2
3. Analiz, sentez, değerlendirme yapma	6		5	2	6
4. Sıra dışı bağlantılar kurma			4	4	

C. Kazanım Kavram İlişkisi (Kodlama)

Yönerge: Yanda üniteyle ilgili kazanımlar verilmiştir. Kazanım ile ilgili olduğunuzu düşündüğünüz kavram ya da kavramları bulup (X) ile işaretleyiniz.

Kazanımlar	1	2	3	4	5	Kazanımlar	1	2	3	4	5
	Buluş	3	8	5	6			Şehirleşme		4	
Bilim	9	7	6	3	6	Teknoloji		8	6		
Çevre						Telif ve Patent				10	
Çevre						Ulaşım					
Dayanışma			5			Yüzyıl	3				
Değer				3	4	Keşif		4	4		
Değişim	4	8				Estetik		4			
Enerji						Etkileşim			4		
İletişim		3				Gelenek					
Kaynak						Girişimci				5	
Kurum	3			4		Üretim					
Kut						Ürün				7	
Kültür		3				Çağ	3				
Kültürel öge	3					Patent				8	
Sosyal Bilim											

“Elektronik Yüzyıl” Ünitesi “Bilim, Teknoloji ve Toplum “Öğrenme alanı ile ilgilidir. Bu ünitenin 5 kazanımı ve 4 alt becerisi vardır.

Uzman Görüşlerine Göre, Öğretim Programı, Kazanım, Beceri ve Kavramları Arasındaki İlişkilere İlişkin Yorumlar

Yeni sosyal bilgiler öğretim programı hedefler yerine kazanımları esas alınarak hazırlanmıştır. Programda yer alan altı öğrenme alanına ilişkin 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı yedi üniteden oluşmaktadır. 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında toplam 42 kazanım yer almıştır. Bu kazanımlar programda yer alan 7 üniteye dağıtılmıştır (Tablo 29).

Her bir üniteye ait kazanımlar da alt becerilerle desteklenmiştir. (Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7) kavramlar ise programda toplu bir liste halinde belirtilmiş olup, (MEB 2006) hazırlanan ders kitaplarında ünitelerle ilgili kavramlar ünite başında belirtilmiştir. Bu araştırmada 10 alan uzmanından programın kazanımlarının beceri ve kavramları ile ilişkisini belirtmelerini istediğimiz “Uzman Görüş Anketi” uygulanıp verileri toplanarak bulgular bölümünde analiz edilmiştir.

Yapılan araştırmanın bulgularına baktığımızda “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” ünitesinin 6. kazanımı, 12 becerisi, 1 doğrudan verilecek beceri, ders kitapları ve öğretim programlarında ünite ile ilgili olarak 34 kavram yer almıştır. (Tablo 1) 10 alan uzmanı görüş ölçeğini inceleyerek işaretlemeler yapmış ve yapılan ilişkilendirme işaretleri frekans olarak tabloda verilmiştir. Tablo analizine baktığımızda 1 ve 3. kazanıma yönelik beceriler açık ve anlaşılır düzeyde kazanımlarla ilişkili bulunurken özellikle 2 ve 6. kazanımın becerilerle ilişkisi düşük görülmüştür. Bu durum 1 ve 3. kazanım dışındaki kazanımlar ile alt beceriler arasında önemli bir ilişkinin tam olarak oluşturulmadığını göstermektedir. Üniteyle ilgili kazanımlar ile kavramlar arasındaki ilişki irdelendiğinde ise olgu, sosyal bilim, özgürlük, görüş, hak, kanıt, vatandaş, bilim, düşünce kavramları uzmanların %50’sinden fazlası tarafından kazanımlarla ilişkili bulunurken, egemenlik, estetik, dayanışma, telif ve patent ile rol kavramlarının ünite kazanımlarıyla ilişkisi %10 oranında ilişkili bulunmuştur. Tüm bu bulgular “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” ünitesinin kazanım, beceri ve kavram ilişkisinin istenilen seviyede veya açıklıkta olmadığını göstermektedir. Programın eksiklerinin giderilmesi yönünde yapılacak çalışmalarda bu durumun göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmesi faydalı olacaktır.

Uzman görüşlerine göre “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin kazanım beceri ve kavramlar arası ilişkisine (Tablo 2) yönelik bulguları yorumlayacak olursak; becerilerin en

yüksek düzeyde 1. kazanımla ilişkili olduğu 3, 6 ve 7. kazanımın hiçbir alt beceri ile ilişkisinin kurulamadığı görülmektedir. Bu durum bu ünitenin kazanım, beceri ilişkisi yönünden oldukça zayıf olduğunu göstermektedir. Uzmanların %50'sinden fazlası kazanımları coğrafi konum, ölçek, beşeri ortam, ticaret, yerleşme ve iklim, ürün ve uygarlık kavramlarıyla ilişkili görmüştür. Bu durum bizlere bu kavramların beceri ve kazanımlara ulaşması açısından öğrenciye olumlu katkı sağlayacağını göstermektedir. Ancak çağ, çevre, değer kavramlarının kazanım ve becerilerle ilişkisi kurulamazken çevre kirliliği ve yüzyıl kavramlarının kazanım ve becerilerle ilişkisinin olduğunu sadece 1'er uzman belirtmiştir. Tüm bu bulgular ışığında “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinin kazanım, beceri ve kavramlar açısından yeniden ele alınarak düzenlenmesi ve ders kitaplarında yer alacak içerik ve etkinlikler yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

“İpek Yolunda Türkler” ünitesinin kazanımlarının beceriler ve kavramlar ile ilişkisi (Tablo 3) ne yönelik bulgulara baktığımızda; ünite kazanımlarının becerilerle ilişkisine yönelik uzmanların %50'si sadece 5. kazanım ile 4. kazanım arasında ilişki kurarken diğer kazanımlarla ilişki oldukça düşük bulunmuştur. 3 ve 6. beceri ile hiçbir kazanım ilişkilendirilmemiştir. Bu ünitenin de kazanım, beceri ilişkisinin düşük olduğunu söyleyebiliriz. Ünite kazanımları ile kavramlar arasında ilişki irdelendiğinde çevre, değer, değişim, din, ekonomi, ekonomik faaliyet, gelenek, kültür, coğrafi konum, kültürel öge, milli kültür, ortak miras, pazar, ticaret ve devlet kavramları uzmanların %50 ve fazlası tarafından ilişkili bulunurken medya ve keşif kavramları ilişkisiz, iskân ve kaynak kavramları ise sadece birer alan uzmanınca ilişkili bulunmuştur. Tablo 3'te de görüldüğü gibi bazı kavramlar birden çok kazanımla ilişkili iken bazılarında ise bu ilişki zayıftır. Özellikle programların deneme sürecinden sonra yapılacak olan yenileştirme çalışmalarında “İpek Yolunda Türkler” ünitesi kazanım, beceri ve kavramları arasındaki ilişki yeniden düzenlenmeye muhtaçtır.

“Ülkemizin Kaynakları” ünitesine yönelik uzman görüşlerinden elde edilen bulguları yorumlayacak olursak; (Tablo 4) tüm kazanımlar en az bir beceri ile uzmanların %50 ve üzeri tarafından ilişkili bulunmuştur. Beceriler arasında en güçlü ilişki 6. kazanım ile 1. beceri arasında görülürken 5 ve 7. beceri en çok kazanımlarla ilişkili görülen becerilerdir. Bu ünite kazanım-beceri ilişkisi yönünden iyi hazırlanmıştır. Kazanımların kavramlarla ilişkisine yönelik bulgular incelendiğinde ise doğal kaynaklar, ekonomi, ekonomik faaliyet, israf, kaynak, meslek, sermaye, sorumluluk, tasarruf, ticaret, üretim. Ürün, vergi, yatırım gibi kavramlar uzmanların %50 ve fazlası tarafından ilişkili görülmüştür. Yön, afet, turizm, değer gibi kavramlar ise hiçbir kazanımla ilişkilendirilememiştir. Tablo incelendiğinde bazı kavramların ilişkisinin de zayıf olduğu görülmektedir. Ünitenin kazanımlar ile kavramlar arasında ilişki zayıf veya hiç olmayan kavramlar programda yeniden ele alınarak ünite düzenlenirse öğrenim sürecinde daha başarılı sonuçlar elde edilebilir.

“Ülkemiz ve Dünya” ünitesine yönelik uzman görüşlerinin analizinden elde edilen bulgulara bakacak olursak (Tablo 5) ünite kazanımlarından 1, 2 ve 5. kazanımın becerilerle ilişkili olduğunu uzmanların en az %50’si belirtmektedir. 3 ve 4. kazanımın becerilerle ilişkisi oldukça düşük olduğu Tablo 12 incelendiğinde görülmektedir. Buna rağmen her kazanımın az da olsa beceriler ile ilişkili görülmüş olması önemlidir. Bu olumlu duruma rağmen ünite kazanım ve beceri ilişkisi yönünden yeniden ele alınarak geliştirilmeye muhtaçtır. Ünite kazanımları ile kavramlar arasındaki ilişki irdelendiğinde ise 32 kazanımdan 23’ü uzmanların en az %50’si tarafından kazanımlar ile ilişkili bulunmuştur. Sadece değer, değişim ve tören kavramları hiçbir kazanım ile ilişkilendirilmemiştir. Buna rağmen gerek beceriler gerekse kavramların ünite kazanımları ile ilişkisi diğer ünitelere rağmen daha iyidir. Yapılacak düzenlemeler ve bu düzenlemelere paralel yazılan ders kitaplarındaki etkinlikler

düzenlenirse öğrencilerin ve öğretmenlerin ünite kazanımlarına ulaşmaları kolaylaştırılmış olacaktır.

“Demokrasinin Serüveni” ünitesine yönelik verilerden elde edilen bulgular ışığında (Tablo 6) ünite kazanımlarının beceriler ile ilişkisinin 6 ve 7. beceri ile 3. kazanım ilişkisi dışında zayıf hatta yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. 4. beceri ise hiçbir kazanımla ilişkili görülmemiştir. Ünitenin 5 kazanım ve 7 becerisi olduğu dikkate alınacak olursa kazanım ve beceri yönünden yeniden düzenlenmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Ünite kazanımları ile kavramlar arasındaki ilişkiye baktığımızda ise toplam 42 kavramdan 26’sı uzmanların en az %50’si tarafından kazanımlarla ilişkili bulunmuştur. Bu durum diğer ünitelerin birçoğuna göre oldukça iyi bir orandır. 8 kavram zayıf ilişkide 8 kavram ise ilişkisiz bulunmuştur. Bu ünite yeniden ele alınacak olursa öncelikle kazanımlar ile beceriler arasındaki ilişkisizlik giderilmeli ilişkili olmayan kavramlar tekrar gözden geçirilerek ünite yeniden düzenlenmelidir. Yapılacak düzenlemeler ders kitapları etkinliklerine yansıtılarak öğrenme kolaylaştırılırsa kazanımlara ulaşmak daha kolay olacaktır.

“Elektronik Yüzyıl” ünitesine yönelik bulguları (Tablo 7) yorumlayacak olursak; alan uzmanlarının en az %50’si 1, 2, 3 ve 5. kazanım ile beceriler arasında ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Sadece 3. kazanım ile beceriler arasındaki ilişki zayıf bulunmuştur. Bu durum genel olarak kazanımlar ile beceriler arasında bir ilişkinin olduğunu gösterir. Kazanımlar ile kavramlar arasındaki ilişkiye baktığımızda toplam 29 kazanımdan 9’unun ilişkisi tespit edilmezken, 11 kazanımın da ilişkisi zayıf bulunmuştur. Sadece 8 kazanım uzmanların en az %50’si tarafından ilişkili bulunmuştur. Tablo genel olarak incelendiğinde kazanımlar ile beceriler arasında kurulan olumlu ilişkinin kazanımlar ile kavramlar arasında görülmediği yönündedir. Bu da ünitenin kazanım beceri yönünden ıslah edilmeye, kazanım kavram yönünden ise yeniden düzenlenmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Yapılacak program

gözden geçirme çalışmalarında bu durum dikkate alınarak ünite kavramlarının beceri kavramları ile ilişkisi yeniden düzenlenmelidir.

Yapılan bazı araştırmalarda (Okta, 2008) kazanımların kavramsallaştırılmasında öğretmenler arasında anlamlı fark görülmezken, kazanımların karşılama düzeyleri yetersiz görülmüştür. Baykara'nın (2006) yaptığı açıklamada ise becerilerin sınıf içi uygulamalarında bireysel farklılıkların dikkate alınmasının programın başarısına etki edeceği vurgulanırken Güven ve Alp (2008) “Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmalarında kazanım ve becerileri ancak öğretmenler rehberliğinde öğrencilere kazandırılabilmesine vurgu yapmıştır. Ayrıca uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar sorgulanmalı ve bu sorunlar için gerekli iyileştirmeler de anında yapılmalıdır.

Kazanım, alt beceriler ve kavramlar arasında ilişki iyi olursa programın felsefesi veya teorik yönü pratiğe dönüştürülme yönünden uygulayıcılara kolaylık sağlar. Bu da programın başarısı ve değerlendirilmesini olumlu yönde etkileyecektir. Eğer kazanım, alt beceri ve kavramlar arasındaki ilişki zayıf olursa, bu durumda programın teorik yönü güzel olarak kalabilecek ancak uygulamasının zayıf olmasına neden olabilecektir. Bu nedenle programın felsefesi ve yapısı bir bütün olarak ele alınıp hazırlanmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bütüncül bir yaklaşımla sosyal bilim disiplinlerini (tarih, coğrafya, siyaset bilimi, ekonomi, sosyoloji, hukuk, psikoloji) aynı çatı altında birleştirmeyi sağlayacak “öğrenme alanı” terimini benimsemiştir. Sosyal Bilgileri oluşturan disiplinler doğrultusunda belirlenen dokuz öğrenme alanında “zaman-süreklilik ve değişim” bağımsız bir öğrenme alanı olarak alınmamış her öğrenme alanı ile eşleştirilmiştir. Her öğrenme alanına uygun üniteler belirlenmiş ve öğrenme alanları 4. sınıftan 7. sınıfa kadar

genişleyerek derinleşerek devam etmiştir. Programın öğrenme alanları dikey olarak ünite dağılımı ve konu genişlemesinde uyumlu olmasına rağmen öğrenme alanlarında yer alan üniteler yatay olarak (öğrenme alanları arasındaki ilişki) birbirine bağımsız gibi durmaktadır. Bu durum her bir öğrenme alanının bağımsız bir ders gibi öğrenilmesine yol açmaktadır. Aynı sınıfta okutulan ünite içerikleri birbirini destekleyecek öğrenme sürecini kolaylaştıracak sistematığe sahip değildir. Bu durumun en önemli nedeni yeni programın birçok yönüyle ABD'den alınmış olup, ülke şartlarına uyarlanmada sorunlar yaşanmasından kaynaklanıyor olabilir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile beceriler ve üniteye öne çıkartılan kavramlar arasında beklenen uyum sağlanamamıştır. Bunun en önemli sebebi, programın hazırlanması sürecinde kazanım, beceri ve ünite kavramları arasında sistematik bir uyumu sağlamaya yönelik detaylı çalışmalar yapılmadan, programın yüzeysel hazırlanmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- *Programda yer alan öğrenme alanları hem yatay hem de dikey ilişki oluşturularak yeniden düzenlenmelidir. Bu yolla dikey yönde olan olumlu ilişki yatay yönde de sağlanmalıdır.*
- *Programla ilgili yapılacak düzenlemelerde öğretmen ve paydaşlarının görüşleri alınarak yanlış anlaşılan veya eksik görülen konular yeniden ele alınmalı, eksikler giderilmelidir. Bu süreçte program değişiminden ziyade değişimin kendisine odaklanılmalıdır. Çünkü değişime karşı oluşan direnç kırılmadan öngörülen yeniliklerin benimsetilmesi ve uygulatılması oldukça zordur.*
- *Öğretim programı yeniden ele alındığında kazanımlar ile beceriler arasındaki ilişki daha somut hale getirilmelidir. Fen ve Teknoloji Öğretim Programları'nda olduğu*

gibi hangi becerinin hangi kazanımla ilişkili olduğu programda açıkça belirtilmelidir.

Ünitelerde öncelikle öğretmeyi hedeflediğimiz ünite kavramları, kazanımlara uygun seçilmeli ve kavram ağları ile bu somutlaştırılmalıdır.

- *Başta ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabı olmak üzere tüm öğretim materyalleri çoklu düşünme becerisi gerektiren görsellerle desteklenmeli, kazanımlar ile etkinlikler uyumlu hale getirilmelidir. Hazırlanan kitaplarda ünite girişinde kavram ağı şeması oluşturularak kavramlar arası ilişki gösterilerek öğrenci ve öğretmenlere rehberlik yapılmalıdır.*

Makalenin Bilimdeki Konumu

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Programlar bilgi ile beceri ve değerleri birbirine paralel şekilde verip bir bütün olarak kazandırmayı amaçlamaktadır. Ancak Kavramların programın temel öğelerinden olan kazanım ve becerilerle nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna veya ilişkilendirilmesine yönelik bir düzenlemenin program içerisinde yer almadığı açıktır. Her ne kadar ders kitaplarında kavramlar ünitelere göre dağıtılmışsa da bunun nasıl ve hangi düzeyde kazanım ve becerilerle ilişkili olabileceğine yönelik literatürde çalışmalara rastlanmamıştır. Buna ilaveten, disiplinlerarası bir anlayışı esas alan sosyal bilgiler, sonraki öğrenmelere temel teşkil etmesi bakımından, çok ve çeşitli sayıda kavramın öğretimini öngörmekte ve önemsemektedir. Bu bağlamda kavramların kazanım ve becerilerle ilişkisini somutlaştırmak, program uygulayıcıları için büyük bir kolaylığa neden olabileceği gibi, ölçme-değerlendirme sürecinin daha kolay ve sağlıklı yürütülmesine de olanak sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akdeniz, A. R., Bektaş, U., Yiğit, N. (2000). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin temel fizik kavramlarını anlama düzeyi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 5-14.
- Ayas, A. (2006). Kavram öğrenimi. S. Çepni (ed.), *Kuramdan uygulama fen teknoloji öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma* (2.baskı). Ankara: Bilgisayar Yayıncılık.
- Baykara, N. (2006). *Sosyal bilgiler dersinin düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgili A. S. (2016.). Sosyal bilgiler öğretim programı (2004). A. Bilgili (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 62-76). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çepni, S. (2010) *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (5.Baskı). Trabzon.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan uygulamaya öğrenme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dochy, F. (2001). A new assessment era: different needs, new challenges. *Research Dialogue in Learning and Instruction*, 10 (1), 11-20.
- Doğanay, A. (2002). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yay.
- Güven. B. ve Alp. S. (2008). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim*, 177, 153-164.
- Karakuş, F. ve Kösa, T. (2009). İlköğretim matematik öğretmenlerinin yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik görüşleri, *Milli Eğitim*, sayı 181.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. (2003). *Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına yönelik bir laboratuvar programı geliştirme ve model önerme*. Yayımlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Yay.
- Metin, M. ve Özmen, H.(Kasım 2009). *Öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik hizmet-içi ihtiyaçlarının belirlenmesi: Artvin ili örneği*. Fen, Sosyal Ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Giresun.
- Metin, M. (2010). *Fen ve teknoloji öğretmenleri için hazırlanan performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim kursunun etkililiği*. Yayınlanmış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Okta, E. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 1998 ve 2004 öğretim programlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak hedefler/ kazanımlar boyutunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Senemoğlu, N. (1998). *Kuramlardan uygulamaya gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Özsen Matbaası.
- Şenel, T. (2008). *Fen ve teknoloji öğretmenleri için alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir hizmet içi eğitim programının etkililiğinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme: kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Pegem A Yay.
- Yüksel, S. (1999). *Milli eğitim bakanlığındaki program geliştirme çalışmalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Summary

Problem Statement

One of the most important elements of improving the quality of education is to improve or change the curriculum in the direction of new developments (Metin, 2010). The reflection of the changes in science and technology in the curriculum is crucial for the training of qualified students. In order for the individual to be successful in the international competition, he must have the appropriate equipment for the development of the age. Because it is desirable for the various business groups and those who will respond to the needs of the business world to be able to solve problems, think critically, use the information they possess more effectively, use verbal and written skills, and have high self-sufficiency in the developing world (Dochy, 2001). This need in the age of necessity also necessitated the updating and replacement of the curriculum. Successful and effective implementation of the program, managers, teachers and the student most affected by the implementation of the program is possible by the correct perception and application of the tasks the program imposes on them. It is desirable to grasp and apply the basic meaning of the program and the alternative measurement and evaluation techniques which the program specifically advocates (Kaya, 2003). For this reason, teachers should follow these changes and determine their deficiencies. In addition, based on an interdisciplinary understanding, Social Studies predicts and teaches the teaching of many different concepts in order to be a basis for subsequent learning. In this context, concretizing the relation of concepts to achievement and skills can lead to great ease for program implementers, and it will also allow the measurement-evaluation process to be carried out more easily and healthily.

Purpose of the Study

The purpose of this study is to determine the relationship between the curriculum, achievement, skills and concepts according to expert opinions.

Method(s)

This study is a descriptive research because it aims to reveal all aspects of the studied subject. It was requested that 10 faculty members specializing in four different universities should determine the achievement, skills and conceptual relationships of all the units in the 6th grade Social Studies curriculum. Experts have associated achievements in each unit with skill or indicators of skill and concepts. In this context, experts have been able to associate concepts with multiple skills for the same achievement. Taking into account the common views of these experts, the achievement, skill and concept relationships are tabled on a single chart.

Findings and Discussions

When Table 1 is examined, it can be said that the concept of the nation can not be related to any achievement, and that the aesthetics, solidarity, copyright and patent and role concepts are related to achievements very little. Examining Table 3, it can be seen that 3rd and 6th skills can not be attributed to any achievement. Likewise, the concepts of reconnaissance and media are not associated with unit achievements. According to Table 4, the concepts of technology, value and tourism have not been associated with any achievement. In addition, the concept of the most "Turkey, taking into account geographical features, the design of the proposed investment and marketing projects" to be associated with acquisitions, at least the "education as required by the professional interests are, explores the skills and personality characteristics" are understood to be associated with recovery. When Table 6 is examined, we see that the strongest relationship is between the 3rd gain and the 6th

skill. 4. Skills are not associated with any achievement. The greatest gain in relation to different skills is the 3 rd win.

Conclusions and Recommendations

Although the learning areas of the 2005 Social Studies Curriculum are aligned vertically in unit distribution and subject expansion, the units in the learning areas seem to be horizontal (the relationship between learning areas are independent of each other. This leads to the learning of each learning area as an independent course. Unit contents taught in the same class do not have a system that will facilitate the learning process to support each other. Learning areas in the program should be rearranged by establishing both horizontal and vertical relationships. When the curriculum is reconsidered, the relationship between achievements and skills must be made more concrete.

The expected alignment between the achievements in the Social Studies Curriculum of 2005 and the concepts highlighted in the university and the university has not been achieved. In the regulations to be made about the program, the opinions of teachers and stakeholders should be taken into consideration and the problems that are misunderstood or incomplete should be reconsidered and the deficiencies should be remedied.